

zahteva za južnoštajarske Nemce čisto nemške šole, s tem pač južnoštajarskemu nemštvu ne bode koristil.

Moti se pa, če misli, da bode s tem rešil južnoštajarsko nemštvo, da priporoča, da bi na južnoštajarske nemške šole pošiljali le učitelje, ki so se izobraževali v Gradci. Priporočil je res, da bi se za učiteljske kandidate za južni Štajar tudi učila slovenščina, ali zaradi tega pač ne bodo ti učitelji pri prebivalstvu imeli dosti več zaupanja. Vidi se pa iz tega, da gospodje v Gradci sami že spoznavajo, da s samimi nemškimi otroci ne bodo več dolgo mogli polniti nemških šol. Znanje slovenščine je tem učiteljem potrebno jedino zaradi tega, da se bodo pomagali s slovenščino, kadar jih otroci nemški razumeli ne bodo. Nemške šole na Dolenjem Štajarskem imajo torej namen germanizacije. Južnoštajarski Nemci pač sami ne morejo biti posebno veseli Starklovega nasveta, ker se bi njih sinovom potem zaprla vrata do služeb v svoji domačiji, ako bi se izšolali v Mariboru. Posledica temu, če bi se Starklov načrt zares izvel, bi pač bila, da bi marsikak južnoštajarski nemškutar zgubil naudušenje do nemških šol.

Poleg tega je dr. Starklu se zdelo potrebno staviti v interesu nemštva še neki drugi predlog, ki se je tudi vsprejel. Na deželni realki v Gradci naj se poučuje slovenščina ne le samo za dijake, temveč tudi za uradnike in zdravnike, kateri hočejo iskati službe na Slovenskem. Brez znanja slovenščine več ne pojde, to spoznajo celo najbolj zagrizeni Nemci. Prepričani smo pa, da ti nemški za silo slovenščine zmožni uradniki, propadajočega južnoštajarskega nemštva ne bodo rešili. Gospodje v Gradci se zaradi tega zastoj belijo glave.

Vtis vseh teh razprav je pa bil, da Nemci prihajajo do prepričanja, da minevajo časi, ko so sami gospodarili v Avstriji in za državne službe ni bilo treba znanja drugega jezika kakor nemškega. Svoje prednostno stališče utegnejo še nekaj časa ohraniti le še, ako se bodo učili družih jezikov. Ne le v štajarskem deželnem zboru, temveč tudi v češkem so se slišale izjave, da je za Nemce potrebno, da se uče slovanskih jezikov.

Da so se začeli bolj čislati slovanski jeziki, to je posledica napredka slovanske narodne zavesti, vseh naših narodnih bojev. Spodbujati pa nas mora le k daljši odločnosti. Prisilili smo Nemce, da so začeli računati z nami in priznavati veljavo našemu jeziku. Ako ne položimo križem rok, temveč nadaljujemo borbo, dosegli bomo da bode naš jezik popolnoma ravnopraven in, da Slovenci ne bomo več narod druge vrste.

V koroškem deželnem zboru sedé skoro sami liberalci in zatorej si lahko razprave tega deželnega zbora zmatramo za nekako merilo politiki koalicije, v kateri so liberalci poglavitni faktor. Za slovenske težnje koroški deželni zbor ni pokazal nobene naklonjenosti, v verskem oziru je pa deželni zbor se pokazal naravnost nasprotnega katoličanstvu s tem, da je sklenil rajši v deželno bolnico poklicati protestantske postrežnice iz Nemčije nego usmiljene sestre. Govori se, da je tudi deželni predsednik

nekoliko vplival v tem zmislu. Deželni predsednik je gotovo dobro poznal tendence sedanje vlade in koroški liberalni poslanci tudi gotovo niso bili popolnoma v neznanji o mišljenji liberalne stranke sploh, zatorej pa iz delovanja koroškega deželnega zbora lahko posnamemo, kak sad nam prinese koalicija.

Dosti od koalicije nismo v nobenem oziru pričakovali, ali kakor se kaže, dobimo še mnogo manj, nego smo pričakovali.

Politični pregled.

Volilna reforma. — Ministerstvo Windischgrätzovo je izdelalo načrt za novo volilno reformo. Sedanje volilne skupine ostanejo. Osnovala se bode pa še jedna nova volilna skupina, v kateri bodo volili tovarniški delavci, tisti davkoplačevalci, ki še sedaj ne volijo, in pa osebe, ki so obiskovale kako srednjo ali strokovno šolo. Da bodo v tej volilni skupini voljeni sami socialisti, še praviti ni treba. Kak vpliv bi taka volilna reforma imela, o tem smo že govorili v našem listu in bodemo o priliki še več. Nemški konservativci niso prav zadovoljni z nameravano volilno reformo. Posebno jim ni prav, da se pomnoži število poslancev kmetskih občin. Zlasti dr. Ebenhoch je ves po konci in preti, da on in njegovi somišljeniki ne bodo glasovali za volilno reformo. Preveč se tega strašenja ni bati. Ko ni nobeden konservativec prišel v ministerstvo, so tudi nemški konservativci se nekaj hučovali, ali kmalu so utihnili in hvalo peli koaliciji. Najbrž bode tako tudi sedaj. Nemški konservativci bodo naposled zadovoljni, da se ne razširi volilna pravica v dosedanjih skupinah, ko bi sicer najbrž zgubili vse mandate. Nemški liberalci to tudi dobro vedo, da nemškokonservativna stranka nima zaupanja v nižjih slojih prebivalstva. Zaradi tega pa glavno levičarsko glasilo že piše, da bi se uvela občna volilna pravica, kakor je v Nemčiji. Na to liberalci pač resno ne mislijo, ali s tem bodo pritiskali na konservativce. Za občno volilno pravico pa vlada dobi tudi potrebno večino, če dobi le Poljake in veleposestnike za to. To je pa mogoče. Za Galicijo se naredi kaka izjema, veleposestnikom se pa dovolijo kake nove predpravice v gospodski zbornici. Sploh so se pa veleposestniki in liberalci že toliko zblížali, da se bodo o vsaki stvari lahko sporazumeli.

Državni zbor se je imel te dni pečati z znano Spinčičevo stvarjo. Naposled se je pa stvar odložila, vsled nekih dogovorov, ki so jih o tej stvari imeli nekateri slovenski poslanci z učnim ministrom. Najbrž se je dogovorilo, da se g. Spinčič zopet vsprejme v državno službo z vsemi že poprej pridobljenimi pravicami. Stvar je dosedaj tudi bilo lažje poravnati, ko ni več Gauča. Sedanji minister ni nič prizadet v tej stvari. Poslanec Klun je interpeloval o tem, kako sodi vlada o potrebi zaanja slovenščine pri sodniških zdravnikih v slovenskih pokrajinah. Poslanec Biankini je pa poprašal, če res misli Avstrija se vmešati v srbske notranje stvari, ko bi v Srbiji nastala vstaja in kako bi vlada mogla opravičevati tak korak. Sploh pa državni zbor nima posebno važnega dela, dokler budgetni odsek ne pripravi svojega gradiva.

Kdo bode dunajski župan? To vprašanje je sedaj na dnevnem redu, kar je župana Prixa nedavno zadel mrtvoud in je nanagloma umrl. Najbrž to mesto dobi sedanji podžupan Griebel. Potem bi se izpraznilo jedno mesto podžupana. Na to mesto bi utegnil priti dr. Lueger. Zanj so nekateri liberalci, ker mislijo, da bode ta mož mirnejši postal, ako pride v predsedstvo mestnega zbora. Vplival bode celo na druge protisebite, da ne bodo tako brezozirni. Liberalci ne računajo slabo. Koliko odličnih mož, se je že uneslo, ko so prešli na visoka mesta. Sicer pa Lueger tudi ni posebno značajan mož. Njegova

preteklost kaže, da kaj lahko menja svoje nazore. Zato se ne bomo nikakor čudili, če postane dober prijatelj liberalne stranke. Seveda se ne ve, če bi drugi protisemitje hoteli iti za njim.

Srbija. — Homatije v Srbiji postajajo vedno resnejše. Milan se ne umakne iz Srbije, radikaleci pa ne jenjajo hujskati proti dinastiji. Nevolja zoper Milana je postala že obča. Celo liberalci so se jeli že družiti z radikaleci, le da bi Milana — vsiljenca izpravili iz dežele. Obema strankama je posebno na tem, ker se boje zlih nasledkov, ako ostane Milan v deželi. Zlasti Rusiji se ne marajo zameriti, ki zahteva odstranitev Milana. Milan sam se za vse to ne zmeni dosti in gospodari po svoje naprej, gotovo v škodo Srbiji. Kak bo imela cela stvar konec, pokazala bo prihodnost; veselega ni ničesar pričakovati.

Rusija in Nemčija. — O nemško-ruski trgovski pogodbi posvetuje se sedaj posebna komisija nemškega državnega zbora. Kolikor je dosedaj znanega od posvetovanj, je gotovo, da se bode pogodba sprejela. Sicer se je toliko govorilo in pisarilo od nemške strani proti pogodbi, da je bilo pričakovati, da se ista ne bo sprejela, toda nasprotstvo se je pleglo. Piše se, da so Nemci največ odjenjali od strahu, boječi se namreč, da bi drugače Rusija ne pričela vojne proti Nemčiji. To izpovedal je baje neki nemški poslanec na volilskem shodu. Gotovo je torej, da nemški državni zbor sprejme trgovinsko pogodbo z Rusijo.

Anglija — Prvi toodobni državnik v Evropi ministerski predsednik angleški, Gladstone, je odložil svoje mesto. K temu koraku ga pa ni morebiti privedlo kako politično nasprotstvo, temveč sama osobna okoliščina, da je na očeh nevarno zbolel in, da ne more v škodo svojega lastnega zdravja več opravljati težavnega posla. Če se pomisli, da je Gladstone že čez 80 let star, ni to nič čudnega. Za Angleške liberalce je odstop Gladstonejev prepomenljiv in malone nenadomestljiv, vendar je pa upati, da se liberalci ne razdružijo, temveč ostanejo složni pod vodstvom Roseberry-ja, ki je kot nastopivši vodja liberalcev zasel tudi mesto ministerskega predsednika angleškega. Ircem je novi ministerski predsednik obljubil, da ne opusti Gladstonejeve homerule.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Konec.)

Po številu razstavljenih stvari se ni nikakor odlikovala republika ekvadorska, pač pa po razstavljenih stvarih. Gotovo je ni zlepa dežele, ki bi se tako odlikovala po različnosti rastlinstva nego baš Ekvador. V tej državi rastejo vse rastline od tropičnih do planinskih rastlin, ki rasto ob meji večnega snega. Posebno je Ekvador nenavadno bogat na najrazličnejših lesovih. To se je videlo tudi na razstavi. Razstavljena je bila miza, v kateri je bilo 500 raznih lesov. Tudi je bilo mnogo drugih poskusenj iz 500 trdih in 150 mehkih lesov.

Ekvador je razstavil tudi nekaj malega rudnin. [Od obrtnijskih stvari se odlikujejo nekatere po svoje lepem ali finem delu, nikakor pa ne po praktični porabi. Sploh v Ekvadoru ni obrt posebno na visoki stopinji. Kot posebnosti je omeniti fini slamnik, katerega so delali 8 mesecev in se je cenila njegova vrednost na 300 dolarjev. Razstavljen je bil lep ženski čevelj brez šiva in vtisnjeno sedlo.

Nekateri samostani razstavili so umetne vezenine in čipkarije. Indijanski rodovi so razstavili mnogo oblek in orodja. Ti predmeti so bili jako zanimivi. Gledalec je pa vendar pri njih dobil vtis, da nikakor prav ne ugaajo za sedanji vek. Človek se misli, ko te stvari ogleduje, da je prostavljen za več stoletij nazaj in da ima tako rekoč pred seboj velik kos prazgodovine.

Nekaj ne ravno popolnih slik je pa nam kazalo veličastnost te lepe dežele. Ekvador je od prirode bogato obdarovan, ali v kulturnem razvoju je pa precej zaostal, ali upati je, da popravi kmalu, kar je zamudil.

Še precej dobro je zastopana Brazilija, ki je poslala na razstavo seveda v prvi vrsti poljedelske pridelke, ker je poljedelska država. Ta dežela je nenavadno rodovitna, žal da vedni notranji nemiri ovirajo njen razvoj. Brazilija je dežela, kjer se pridelava največ kave. Tudi na razstavo je poslalo mnogo tega svojega plodu. Jeden glavnih pridelkov poleg kave je pa kavčuk, ki se naredi iz soka raznih dreves, ki rasto po Braziliji. Na razstavi bila je videti ogromna krogla od kavčuka.

Pa še poleg te krogle je bilo razstavljenih mnogo vrst kavčuka in gumija, zlasti znani paragumi, ki je nenavadno prožen in se dobiva iz soka dreves, ki rasto ob mogočni Amazonski reki. Brazilija bode še dolgo lahko preskrbovala Evropo s takimi proizvodi, če tudi neusmiljeno ondu v mnogih krajih poje sekira. Dreves, iz katerih se dobiva gumi in kavčuk, je tukaj taka sila, da jih ne bodo skoro nič ugonobiti. Takih gozdov, kot so v severni Braziliji, ni več na svetu.

Važna pridelka braziljska sta dalje tobak in papavola, katerih pridelkov je bilo mnogo na razstavi. Posebno je bila tudi zanimiva braziljska kmetska hiša. Ta hišica je bila kaj priprosto napravljena. Ta nima nobene stropa, temveč samo streho. Narejene so neke deske za ležanje, druge hišne oprave ni nobene. Brazilijanski kmet še ne pozna potreb kulturnih narodov. Okrog hišice so razne posode, in drugo priprosto kmetijsko orodje. Ta hišica je imela namen predstavljati življenje na kmetih v Braziliji, ki nikakor ni posebno mično.

Izmej vseh obrtnij je v Braziliji najbolj razvito strojarstvo. Brazilijansko usnje ni na slabem glasu. Na razstavi so bile videti najraznovrstnejše kože ustrojene, celo kože od neke vrste kušarjev in kač. Tudi so vabili oko gledalcev nase razni izdelki iz usnja, ki so bili največ precej solidno delo.

Socijalno vprašanje je jedno najvažnejših današnjega časa in zatorej niso tudi na razstavi mogli izhajati brez taci poskusov. Drugače bi razstava ne bila popolna. Dve učeni dami, obe profesorici na višjih šolah sta se zanimali za stvar. Posebno Davis, katera na neki visoki šoli poučuje kemijo, je hotela poskusiti, kako bi delavska rodbina shajala s 500 dolarji na leto. 500 dolarjev za ameriške razmere ni velik zaslužek, kajti toliko zasluži skoro vsak delavec. V Evropi bi seveda se delavci srečne šteli, da imajo po toliko na leto. Zato pa tudi ta ameriški eksperiment nima za Evropo pravega pomena.